

ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت (DAPP-BQ) در زنان متقاضی مهریه

مریم شهری^۱

دکتر کامبیز کامکاری*

چکیده

در این تحقیق به «ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت (DAPP-BQ) در زنان متقاضی مهریه» پرداخته و سؤال اصلی تحقیق بدین ترتیب مطرح شده است که آیا پرسشنامه ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت در زنان متقاضی مهریه، از ویژگی‌های روان‌سنجی مطلوب برخوردار است یا خیر؟ روش تحقیق حاضر در حیطه تحقیقات روش-شناختی با تأکید بر روان‌سنجی قرار می‌گیرد. جامعه آماری تحقیق، تمامی زنان متقاضی مهریه می‌باشند که به دادگاه‌های خانواده مراجعه نموده‌اند که تعداد ۱۰۰ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. در پژوهش حاضر از پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت (DAPP-BQ) استفاده شده است که دارای روایی و اعتبار مطلوبی می‌باشد. به منظور تعیین ضریب اعتبار پرسشنامه با تأکید بر تجانس درونی سؤالات از دو روش آلفا کرانباخ و دو نیمه کردن آزمون با استفاده از مدل آماری ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است؛ همچنین، به منظور بررسی روایی ملاکی (از نوع همزمان) از فرم بازسازی شده پرسشنامه شخصیتی چندوجهی مینه‌سوتا-۲ (MMPI-2RF) و همبستگی دو پرسشنامه مذکور استفاده گردید. جهت بررسی روایی سازه یا عاملی نیز از روش تحلیل عامل از نوع سلسله مراتبی استفاده شد و یافته‌ها نشان داد که کمترین ضرایب اعتبار حاصله از دو روش آلفا کرانباخ و دو نیمه کردن آزمون، ضریب اعتبار (۰/۷۵)، مربوط به مقیاس‌های «بی‌عاطفه‌گی»، «مشکلات صمیمیت» و «طردشدگی» می‌باشد و دیگر ضرایب بالاتر از ۰/۸۰ بوده و می‌توان مطرح نمود که مقیاس‌های پرسشنامه مذکور، در حد مطلوب و بالاتر از مطلوب می‌باشند. همچنین، در بررسی روایی ملاکی (از نوع همزمان) مشخص گردید که پرسشنامه ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت با MMPI-2RF در زنان متقاضی مهریه دارای روایی همزمان است.

واژه‌های کلیدی: ویژگی‌های روان‌سنجی، پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت (DAPP-BQ)، متقاضی

مهریه

^۱ - کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرگان

* - نویسنده مسئول: دکتری تخصصی روان‌شناسی و آموزش کودکان استثنایی، استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر

**Psychometric properties of
Dimensional Assessment of Personality Pathology-
Basic Questionnaire (DAPP-BQ) in women applicant's dowry**

Abstract

In this research, "Psychometric properties of Dimensional Assessment of Personality Pathology- Basic Questionnaire (DAPP-BQ) in women applicant's dowry" and main research question thus raised is whether Dimensional Assessment of Personality Pathology- Basic Questionnaire in women applicant's dowry the desirable properties psychometric or not? Research method in research methodology with an emphasis on the Psychometric. The research, all women applicant's dowry in which a family Court referred to which 100 were selected using purposive sampling method. In the present study Dimensional Assessment of Personality Pathology- Basic Questionnaire (DAPP-BQ) is used that has shown good validity and reliability. Minnesota Multiphasic Personality Inventory-2 Restructured Form (MMPI-2RF) and correlation were used for both questionnaires. Inserts "Affective Lability", "intimacy problems" and "Rejection" is the above factors and other 0.80 and that the scales of the questionnaire can be considered as satisfactory and higher than desirable an important loss. Also, the criterion validity (concurrent) it was determined that the Dimensional Assessment of Personality Pathology- Basic Questionnaire (DAPP-BQ) with Minnesota Multiphasic Personality Inventory-2 Restructured Form (MMPI-2RF) female character with a concurrent validity of the applicant's dowry.

Keywords: psychometric properties of a Dimensional Assessment of Personality Pathology- Basic Questionnaire (DAPP-BQ), the applicant's dowry

کاربرد پرسشنامه‌های شخصیتی در زمینه رفتارهای نابهنجار به‌عنوان اقدامی مؤثر شناخته می‌شود. این ابزارها در سنجش گرایش‌های پرخطر، اختلالات شخصیت و گرایش به سوء استفاده از مواد کاربردهای فراوانی را به نمایش گذاشته است و هر چند که برای اولین مرتبه در غربالگری نیروهای پلیس به کار برده می‌شدند ولی امروزه به‌عنوان ابزارهایی معتبر در توصیف و تبیین رفتارهای بزهکاری به کار برده می‌شوند (ویس، داویس، روستو، کیسمن^۱، ۲۰۰۳).

اولین کاربرد رسمی ابزارهای سنجش شخصیت به استخدام نیروهای نظامی در ارتش ایالات متحده آمریکا معطوف است. رابرت تراندیک (۱۹۱۷) برای اولین مرتبه از پرسشنامه‌های شخصیتی در تشخیص آسیب‌شناسی روانی نیروهای نظامی استفاده نمود. سیاهه اطلاعات شخصی وودورث که با بیش از ۱۲۰ سؤال به اندازه‌گیری ۵ عامل شخصیت معطوف بود، اولین ابزار سنجش شخصیت در حیطه‌های آسیب‌شناسی روانی است. روان‌نژندی یکی از ۵ عامل یا صفات‌های شخصیتی محسوب می‌گردد که روایی پیش‌بین مطلوبی را با روان‌نژندی جنگ نشان می‌داد (پاشاشریفی، ۱۳۸۱).

در این میان، می‌توان به پرسشنامه سنجش ابعادی آسیب‌شناسی شخصیت^۲ اشاره نمود که ارزیابی جامع، فراگیر و دقیق از اختلال شخصیت را برای روان‌پزشکان، روان‌شناسان بالینی، مشاوران و دیگر متخصصین علوم رفتاری که با آسیب‌شناسی شخصیت مرتبط می‌باشند، فراهم می‌سازند. این ابزار در راستای سنجش ابعاد بنیادین اختلالات شخصیت و ویژگی‌های شخصیتی با تأکید بر زمینه‌های بالینی طراحی شده است و دامنه وسیعی از ویژگی‌های عاطفی، شناختی و بین‌فردی را ارزیابی می‌کند که نقش مؤثری را در سلامت روان‌شناختی، سازگاری و بهزیستی آزمودنی بر جای می‌گذارد. با توجه به طیف وسیعی از تحقیقات پیرامون ساختار و سبب‌شناسی اختلالات شخصیت، ابزار مزبور به دست آمده و مبتنی بر یافته‌های تجربی و مبانی نظری معتبری است. علاوه بر آن، با توجه به بازنگری مفاهیم بالینی که در توصیف، تبیین و درمان اختلالات شخصیت به کار برده می‌شود، این ابزار به وجود آمده است. بنابراین، پیشرفت یا گسترش این ابزار، می‌تواند به ارزیابی جنبه‌های بالینی مهم اختلالات شخصیت با استفاده از رویکردهای ساختاری مدرن منجر شود.

این ابزار که عمدتاً برای ارزیابی ابعاد پایه‌ای اختلال شخصیت در جمعیت‌های بالینی طراحی شده است، همچنین می‌تواند در جهت ارزیابی بیماران با دامنه وسیعی از سایر اختلالات روان‌پزشکی شامل اختلالات اضطرابی، اختلالات خلقی، اختلالات خوردن، اختلال سوء مصرف مواد و اختلال جسمانی شکل، نیز مناسب باشد. بیمارانی با این مشکلات را در بخش‌های بیمارستان بستری، بخش بیماران سرپائی، مراکز بهداشت روانی می‌توان یافت. DAPP-BQ همچنین برای ارزیابی مشکلات مذکور در مراجع قانونی نیز کاربرد دارد.

ابهامات گوناگونی در زمینه سنجش روان‌شناسی و به خصوص شخصیت وجود دارد که به‌راحتی نمی‌توان به بررسی دقیق شخصیت پرداخت. این‌گونه ابهامات باعث شده است تا تشخیص عوامل مؤثر در تقاضای مهریه با شخصیت و استفاده از ابزارهای مختلف برای تشخیص، پژوهش‌های گوناگونی را به خود اختصاص دهد. لازم به ذکر است تا وقتی که نتوان ارتباط بین شخصیت و گرایش به مواد را به درستی تشخیص داد، نمی‌توان از شیوه‌های درمانی مناسبی نیز در این زمینه استفاده نمود. این‌گونه پیچیدگی‌ها باعث شده است تا در شناسایی و تشخیص شخصیت از ابزارهای خاصی استفاده شود. در این زمینه منبع مسأله به‌عنوان فقدان اطلاعات روان‌سنجی در ابزارهای سنجش آسیب‌شناسی روانی با تأکید بر گرایش به مواد مخدر عنوان می‌شود (زینلی، ۱۳۹۲).

فرآیند سنجش روان‌شناختی، اقدام پیچیده، ظریف و تخصصی است؛ زیرا به وسیله جمع‌آوری اطلاعات جامع از ابزارهای اندازه‌گیری متنوع، به مستندسازی نیازهای مراجعین برای خدمات روان‌شناختی می‌پردازند. همچنین، از عوامل گوناگونی تأثیر پذیرفته و انسانهای زیرک، خردمند، با تجربه و متخصص می‌توانند با تأکید بر ضرورت ارائه خدمات روان‌شناختی و رویکرد درمانی - آموزشی به روند رشد شخصیت بپردازند. با توجه به فرآیند سنجش روان‌شناختی باید بتوان اطلاعات مکفی و دقیقی را در زمینه ویژگی‌های روان‌سنجی ابزارهای سنجش شخصیت به دست آورده و توان پی‌شگیری از بروز اختلالات را فراهم

1- Weiss, Davis, Rostow & Kinsman

2- Dimensional Assessment of Personality Pathology

ساخت. ضعف در ویژگی‌های روان‌سنجی ابزارهای سنجش شخصیت از یک سو و فقدان اطلاعات روان‌سنجی در زمینه روایی تشخیصی ابزارهای مزبور به‌عنوان ابعاد چندجانبه مسأله پژوهش مطرح می‌گردید (کامکاری، ۱۳۸۹).

پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت (DAPP-BQ) متشکل از ۲۹۰ گویه است که ارزیابی ۱۸ بعد از اختلال شخصیت را میسر می‌سازد. این ۱۸ مقیاس از راه سنجش صفات شخصیتی در افراد مبتلا به اختلال شخصیت تعریف شده است. نام هر مقیاس تا حدودی منعکس‌کننده سازه مقیاس و شرایط تشخیص است که معمولاً در درمان بالینی مورد استفاده قرار می‌گیرد. این سازه‌ها برای روان‌پزشکان در هنگام تشخیص و درمان بسیار مفید هستند. تعاریف مختصری از ۱۸ مقیاس ارائه شده است (لیوسلی و جاکوبس^۱، ۲۰۰۹).

اهمیت این مسئله و مطالعه آن، با توجه به افزایش روزافزون تعداد زنان متقاضی مهریه و تأثیری که این پدیده در خانه و اجتماع دارد، مشخص می‌گردد. پژوهش حاضر مطالعات روایی و اعتبار را در حیطه ابزارهای معتبر و به خصوص پرسشنامه ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت در زنان متقاضی مهریه انجام داده است. لذا ضرورت دارد تا عوامل موثر از جمله اختلالات و آسیب‌های شخصیت بر شیوع و گسترش تعداد روزافزون زنان متقاضی مهریه مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد و راه‌حل‌های عملی برای آن پیش‌بینی شود تا بهتر بتوان خدمات روان‌شناختی را به آنان ارائه نمود. از طرفی دیگر، برخورد صحیح و اصولی با این معضل پیچیده در گرو مطالعه منسجم و علمی مقدور است. برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری بدون مطالعه، جهت رفع تکلیف و به دور از واقعیت‌های موجود نسبت به مسائل این قبیل افراد، همچنین اعضا خانواده آنان و حتی جامعه نه تنها رهگشا نخواهد بود، بلکه در پیچیدگی مسئله می‌افزاید. اجرای پیشگیری به شناسایی ماهیت بنیادی یک پدیده معطوف است که اهمیت قابل توجهی را برای پژوهش حاضر فراهم می‌سازد.

همچنین، می‌توان ضرورت انجام تحقیق حاضر را پیرامون ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت در زنان متقاضی مهریه در نظر گرفت؛ زیرا باید تلاش نمود تا از طریق تحقیقات منظم و معتبر بتوان اطلاعات مفید و کاربردی را در طیف تشخیص آسیب‌شناسی شخصیت در زنان متقاضی مهریه لحاظ کرد و از این طریق مؤثرترین و شاید کاربردی‌ترین روش، برای این زنان را شناسایی نمود و در اقدامات درمانی به توسعه و بهسازی این‌گونه روش‌ها پرداخت تا در حداقل زمان و امکانات، بتوان حداکثر اثربخشی و کارایی را مشاهده کرد.

در نهایت، مطرح می‌شود نکته قابل اهمیت این است که اگرچه این ابزار عمدتاً برای ارزیابی اختلالات شخصیتی مهم بالینی ایجاد شده است اما این دیدگاه ابعادی، پیوستار کاملی از نوسانات شخصیتی که شامل شخصیت بهنجار نیز می‌شود را می‌سجد. بنابراین، پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت (DAPP-BQ) در زنان متقاضی مهریه ممکن است برای ارزیابی تظاهرات مهم شخصیت در موقعیت غیربالینی نیز استفاده شود. به هر حال ضروری است تا ارزیابی و تفسیر توسط متخصصین زده که در زمینه بررسی نتایج بالینی آموزش دیده‌اند، هدایت شود. بنیان تجربی و بالینی قوی این ابزار آن را برای استفاده در مطالعات تحقیقاتی نیز مناسب ساخته است. نتایج این تحقیقات می‌تواند به فهم اختلالات و ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت و ارتباط آن با دیگر اختلالات روان‌شناختی، نشانه‌های بالینی و رفتارهای وابسته به اختلالات کمک کند.

پژوهش حاضر به ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت در زنان متقاضی مهریه پرداخته شده است تا از این طریق بتوان به روایی تشخیصی این ابزار در راستای آسیب‌شناسی شخصیت در زنان متقاضی مهریه پرداخت و با اندازه‌گیری روان‌شناختی، با تأکید بر سازه^۲ هدف و شناسایی نیمرخ شخصیتی^۳ و سبک‌های زندگی مرتبط در بروز آسیب‌شناسی شخصیت، آشکار ساخت. این پرسشنامه صفت شخصیتی را به نحوی پایا و روا می‌سجد و پرسشنامه قابل فهم و قابل اجرایی است. روایی تشخیصی این ابزار اندازه‌گیری توانایی شناسایی و تشخیص یک عارضه، اختلال را دارد و لذا معرف میزان قدرت آزمون جهت ایجاد تمایز و تفکیک بین افراد هنجاری و بالینی می‌باشد. روایی تشخیصی پرسشنامه مذکور در زمینه‌های بالینی مانند روانپزشکی و ارزیابی تست‌های تشخیصی و یا آزمون‌های غربالگری^۴ مورد استفاده قرار می‌گیرد (در روانپزشکی به منظور

1- Livesley and Jackson

2- Structures

3- Personality Profile

4- Sereeing Tests

ارزیابی موضوع خاص و طبقه‌بندی‌های تشخیصی استفاده می‌شود). آنچه در تست و تشخیص بالینی مهم است، حساسیت و ویژگی آزمون می‌باشد. آزمون باید از حساسیت کافی برای تشخیص آسیب شخصیتی (اگر وجود دارد)، برخوردار باشد که پرسشنامه مورد نظر در خارج از کشور دارای ویژگی فوق بوده و از این‌رو، روایی و اعتبار آن در ایران در حاله‌ای از ابهام وجود دارد. از این‌رو، سؤال‌های تحقیق به این ترتیب مطرح می‌شود که:

- آیا پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت با تأکید بر روش آلفا کرانباخ در زنان متقاضی مهریه دارای تجانس درونی است؟

- آیا پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت با تأکید بر روش دو نیمه کردن آزمون با اصلاح اسپیرمن- براون در زنان متقاضی مهریه دارای تجانس درونی است؟

- آیا پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت با فرم بازسازی‌شده پرسشنامه شخصیتی چندوجهی مینه‌سوتا-۲ (MMPI-2RF) در زنان متقاضی مهریه دارای روایی ملاکی از نوع همزمان است؟

- آیا پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت با استفاده از روش تحلیل عاملی از نوع سلسله مراتبی در زنان متقاضی مهریه دارای روایی سازه یا عاملی است؟

روش‌شناسی

روش پژوهش حاضر در حیطه تحقیقات روش‌شناختی با تأکید بر روان‌سنجی قرار می‌گیرد. به بیان دیگر، پژوهش حاضر در حیطه مطالعات روان‌سنجی با تأکید بر روش شناختی بوده و به دنبال این است تا ضریب اعتبار و روایی را به‌عنوان معرفه‌ای از ویژگی‌های روان‌سنجی به دست آورد.

جامعه آماری شامل تمامی زنان متقاضی مهریه می‌باشند که به دادگاه‌های خانواده مراجعه نموده‌اند. از این‌رو، با توجه به اینکه دسترسی به تمامی اعضای جامعه امکان‌پذیر بوده و می‌توان فهرستی از اعضای جامعه را در اختیار داشت؛ از این‌رو، جامعه آماری تحقیق حاضر در حیطه جوامع محدود جای می‌گیرد؛ زیرا فهرست دقیقی برای شمارش اعضای آن وجود دارد. به منظور برآورد حجم نمونه و نمونه‌گیری با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند، تعداد ۱۰۰ نفر از کلیه زنان متقاضی مهریه مراجعه‌کننده به دادگاه خانواده، به‌عنوان نمونه انتخاب شدند.

پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت (DAPP-BQ)^۱ ۱۸ بعد اساسی اختلالات شخصیت را که از طریق تشخیص بالینی و رویه‌های روان‌سنجی شناسایی شده‌اند مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند. شیوه کار بدین قرار بود که ابتدا، ویژگی‌های توصیفی اختلالات شخصیت از طریق بررسی گسترده ادبیات کلینیکی شناسائی شدند، سپس توسط گروهی از پزشکان متخصص به منظور تعیین مهمترین ویژگی‌ها برای هر اختلال شخصیت در DSM-III مورد استفاده قرار گرفت. پس از آن، صفات شناسایی شده به ۱۸ بعد اساسی کاهش یافت. این کاهش با استفاده از یک سری تجزیه و تحلیل چندمتغیره صورت گرفت. در نتیجه، این ابزار اجزای سازنده اختلال شخصیت را ارزیابی می‌کند که ارتباط تنگاتنگی با سنجش بالینی و طرح درمان دارد. کاربرد ۱۸ مقیاس بالینی ذکر شده برای توصیف مشکلات شخصیت و اختلالات شخصیت کافی به نظر می‌رسد. چنان که یک متخصص بالینی تا زمانی که شرایط، کنترل شده باشند، می‌تواند ارزیابی جامعی از اختلالات موجود فراهم آورد. در ساختار اصلی، ۱۸ مقیاس مذکور در ۴ فاکتور یا ۴ خوشه اصلی که عبارتند از بی‌نظمی هیجانی، رفتار ضداجتماعی، اجتناب اجتماعی و رفتار تکانشی قرار گرفته‌اند. همچنین، اعتبار تمامی مقیاس‌ها بالاتر از ۰/۸۰ می‌باشند. از این‌رو، می‌توان مطرح نمود که پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت دارای روایی و اعتبار مطلوب می‌باشد.

به منظور تعیین ضریب اعتبار پرسشنامه با تأکید بر تجانس درونی سؤالات از دو روش آلفا کرانباخ و دو نیمه کردن آزمون با استفاده از مدل آماری ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است؛ همچنین، به منظور بررسی روایی ملاکی (از نوع همزمان) از فرم بازسازی‌شده پرسشنامه شخصیتی چندوجهی مینه‌سوتا-۲ (MMPI-2RF) و همبستگی دو پرسشنامه مذکور استفاده شده، همچنین، به منظور بررسی روایی سازه یا عاملی از روش تحلیل عاملی از نوع سلسله مراتبی استفاده شده است.

^۱- Inventory dimensions of personality pathology

جدول ۱: بررسی تجانس درونی
پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت در زنان متقاضی مهریه

مقیاس	آلفا کرانباخ	دو نیمه کردن	اسپیرمن- براون
سلطه‌پذیری	۰/۸۳	۰/۹۰	۰/۹۴
ناهماهنگی شناختی	۰/۸۳	۰/۹۰	۰/۹۴
مشکلات هویتی	۰/۸۵	۰/۹۱	۰/۹۶
ناپایداری هیجانی	۰/۸۳	۰/۹۰	۰/۹۴
تحریک‌جویی	۰/۷۹	۰/۸۵	۰/۹۲
اجبارگری	۰/۸۰	۰/۸۹	۰/۹۴
بیان هیجانی محدود	۰/۷۵	۰/۸۵	۰/۹۲
بی‌عاطفه‌گی	۰/۷۳	۰/۸۳	۰/۹۳
نافرمانی	۰/۷۵	۰/۸۵	۰/۹۲
مشکلات صمیمیت	۰/۷۳	۰/۸۳	۰/۹۳
طردشدگی	۰/۷۲	۰/۸۲	۰/۹۱
اضطراب‌گرایی	۰/۸۵	۰/۹۲	۰/۹۷
مشکلات سلوک	۰/۸۰	۰/۸۹	۰/۹۴
بدگمانی	۰/۸۵	۰/۹۲	۰/۹۷
پیوندگرایی ضعیف	۰/۸۵	۰/۹۱	۰/۹۶
خودشیفتگی	۰/۸۲	۰/۹۰	۰/۹۴
دل‌بستگی نالیمن	۰/۸۴	۰/۹۰	۰/۹۴
خودآسیب‌گری	۰/۸۹	۰/۹۴	۰/۹۸

با توجه به جدول فوق و با تأکید بر میزان ضرایب اعتبار حاصله از دو روش آلفا کرانباخ و دو نیمه کردن آزمون، می‌توان مطرح نمود که کمترین ضریب اعتبار (۰/۷۵)، مربوط به مقیاس‌های «بی‌عاطفه‌گی»، «مشکلات صمیمیت» و «طرد شدگی» می‌باشد و دیگر ضرایب بالاتر از ۰/۸۰ بوده و می‌توان مطرح نمود که مقیاس‌های پرسشنامه مذکور، در حد مطلوب و بالاتر از مطلوب می‌باشند.

جدول ۲: بررسی روایی سازه
پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت در زنان متقاضی مهریه

مقیاس	عامل اول	عامل دوم	عامل سوم	عامل چهارم
سلطه‌پذیری	۰/۷۴	۰/۰۲	۰/۲۸	-۰/۰۴
ناهماهنگی شناختی	۰/۷۵	۰/۳۳	۰/۲۶	-۰/۰۱
مشکلات هویتی	۰/۷۹	۰/۲۲	۰/۴۶	-۰/۰۱
ناپایداری هیجانی	۰/۷۴	۰/۳۶	۰/۰۲	۰/۱۰
تحریک‌جویی	۰/۱۵	۰/۶۷	-۰/۰۶	-۰/۲۶
اجبارگری	۰/۰۲	-۰/۰۸	۰/۰۱	۰/۸۵
بیان هیجانی محدود	۰/۳۸	۰/۰۷	۰/۷۸	-۰/۰۳
بی‌عاطفه‌گی	۰/۳۴	۰/۷۶	۰/۲۶	-۰/۰۱
نافرمانی	۰/۶۶	۰/۳۹	۰/۲۳	-۰/۳۸
مشکلات صمیمیت	۰/۰۹	۰/۰۲	۰/۷۹	۰/۰۱

۰/۱۹	-۰/۰۴	۰/۷۶	۰/۱۵	طردشدگی
۰/۰۴	۰/۲۳	۰/۱۹	۰/۷۷	اضطراب‌گرایی
-۰/۲۲	۰/۰۶	۰/۷۰	۰/۲۲	مشکلات سلوک
۰/۲۳	۰/۳۳	۰/۵۶	۰/۵۹	بدگمانی
-۰/۰۱	۰/۵۲	۰/۱۳	۰/۷۲	پیوند‌گرایی ضعیف
۰/۰۱	-۰/۰۲	۰/۵۴	۰/۶۰	خودشیفتگی
۰/۱۳	-۰/۰۶	۰/۲۵	۰/۷۰	دل‌بستگی نایمن
۰/۸۵	۰/۰۳	۰/۵۵	۰/۶۰	خودآسیب‌گری
۴/۲	۶	۸/۲	۳۷	درصد واریانس تبیین شده

جدول ۳: بررسی روایی همزمان پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت با فرم بازسازی شده پرسشنامه شخصیتی چندوجهی مینه‌سوتا-۲ (MMPI-2RF) در زنان متقاضی مهریه

فعالیت- گرا، تجارب عصب و هیجان‌های منفی، عقاید گزند و آ.ا. رفتار ضد اجتماع، بدبینی هیجان‌ات مثبت با س. شکایات حسمان، ضعف روحیه نارسایی فکری، نارسایی فکری نارسایی هیجانی	MMPI-2RF DAPP-BQ											
۱/۳۵	۱/۳۹	۴**	۵**	۵**	۱/۳۹	۵**	۱/۳۳	۱/۳۳	۴**	۴**	۴**	ناپایداری هیجانی
۰	۰	۰/۹	۰/۰	۰/۲	۰	۰/۸	۰	۰	۰/۵	۰/۹	۰/۵	
۱/۳۳	۱/۳۷	۱/۳۲	۱/۲۷	۱/۳۷	۴**	۱/۳۴	۴**	۵**	۱/۳۷	۱/۳۸	۱/۳۸	اضطراب‌گرایی
۰	۰	۰	۰	۰	۰/۰	۰	۰/۹	۰/۸	۰	۰	۰	
۱/۲۴	۵**	۵**	۵**	۴**	۱/۲۸	۴**	۱/۳۴	۱/۳۷	۴**	۱/۲۲	۵**	بی‌عاطفه‌گی
۰	۰/۱	۰/۰	۰/۱	۰/۵	۰	۰/۸	۰	۰	۰/۱	۰	۰/۰	
۱/۲۹	۱/۳۲	۱/۳۴	۱/۲۲	۱/۲۸	۱/۳۳	۴**	۱/۳۹	۱/۲۹	۴**	۱/۳۹	۱/۳۰	اجبار‌گری
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۱	۰	۰	۰/۰	۰	۰	
۴**	۴**	۴**	۴**	۵**	۴**	۴**	۱/۲۹	۱/۳۶	۵**	۵**	۴**	مشکلات سلوک
۰/۰	۰/۳	۰/۵	۰/۱	۰/۸	۰/۸	۰/۰	۰	۰	۰/۰	۰/۶	۰/۵	
۱/۳۳	۱/۲۹	۱/۲۴	۱/۲۹	۱/۳۰	۴**	۱/۳۹	۱/۲۷	۴**	۵**	۵**	۱/۳۹	ناهماهنگی شناختی
۰	۰	۰	۰	۰	۰/۸	۰	۰	۰/۰	۰/۱	۰/۲	۰	
۱/۳۴	۱/۳۲	۱/۳۳	۱/۲۵	۱/۲۹	۴**	۱/۲۰	۱/۳۶	۵**	۴**	۴**	۱/۲۹	مشکلات هویتی
۰	۰	۰	۰	۰	۰/۲	۰	۰	۰/۰	۰/۰	۰/۶	۰	
۱/۲۴	۵**	۴**	۴**	۴**	۵**	۱/۳۴	۱/۳۲	۴**	۴**	۴**	۴**	دل‌بستگی نایمن
۰	۰/۰	۰/۰	۰/۷	۰/۰	۰/۰	۰	۰	۰/۳	۰/۷	۰/۰	۰/۸	
۱/۳۸	۱/۲۷	۱/۳۴	۱/۲۲	۱/۳۹	۱/۳۹	۱/۳۰	۱/۳۷	۵**	۴**	۱/۳۷	۴**	مشکلات صمیمیت
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۰	۰/۰	۰	۰/۲	
۱/۳۷	۱/۲۴	۱/۲۸	۱/۳۸	۱/۳۸	۵**	۱/۲۸	۱/۳۱	۵**	۵**	۱/۳۸	۴**	پیوند‌گرایی ضعیف
۰	۰	۰	۰	۰	۰/۹	۰	۰	۰/۹	۰/۷	۰	۰/۰	
۵**	۱/۲۹	۱/۲۴	۱/۳۷	۱/۳۳	۱/۳۵	۱/۲۱	۱/۲۸	۱/۳۸	۴**	۵**	۱/۲۹	خودشیفتگی
۰/۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۵	۰/۴	۰	
۴**	۱/۳۴	۱/۲۹	۴**	۴**	۱/۲۹	۱/۳۷	۱/۳۰	۱/۳۳	۵**	۵**	۵**	نافرمانی

۰/۰	۰	۰	۰/۸	۰/۲	۰	۰	۰	۰	۰/۹	۰/۷	۰/۲	
۱/۳۴	۱/۳۳	۱/۳۷	۱/۲۹	۱/۲۶	۱/۳۴	۴**	۴**	۵**	۱/۳۹	۱/۳۹	۱/۳۴	طردشدگی
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۰	۰/۱	۰/۴	۰	۰	۰	
۱/۲۴	۱/۲۸	۱/۲۸	۱/۲۷	۱/۲۹	۱/۲۸	۱/۲۹	۱/۳۴	۱/۳۰	۴**	۱/۳۹	۵**	بیان هیجانی محدود
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۰	۰	۰/۶	
۴**	۱/۲۴	۱/۲۲	۱/۳۵	۱/۳۵	۱/۲۶	۱/۲۲	۴**	۴**	۵**	۵**	۱/۳۸	خودآسیب‌گری
۰/۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۲	۰/۹	۰/۰	۰/۸	۰	
۱/۲۹	۱/۳۵	۱/۳۹	۱/۳۲	۱/۳۷	۱/۳۲	۱/۲۸	۱/۳۲	۱/۲۹	۴**	۴**	۴**	تحریک‌جویی
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۰	۰/۱	۰/۰	
۱/۳۷	۱/۳۷	۱/۳۳	۱/۲۹	۱/۲۹	۱/۳۷	۱/۳۸	۴**	۴**	۱/۳۵	۱/۳۵	۱/۳۳	سلطه‌پذیری
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۲	۰/۲	۰	۰	۰	
۱/۳۷	۱/۳۹	۴**	۱/۳۷	۱/۲۸	۵**	۱/۳۳	۱/۳۱	۱/۳۴	۵**	۴**	۵**	بدگمانی
۰	۰	۰/۲	۰	۰	۰/۳	۰	۰	۰	۰/۹	۰/۷	۰/۹	

با تأکید بر میزان ضرایب به جز مقیاس ناپایداری هیجانی با ضعف روحیه، شکایات جسمانی، بدبینی، تجارب عجیب و غریب و فعالیت‌گرایی هیپومانیک؛ اضطراب‌گرایی با نارسایی هیجانی، نارسایی تفکر، نارسایی رفتاری، هیجان‌ات مثبت پایین، رفتار ضداجتماعی، عقاید گزند و آزار، تجارب عجیب و غریب و فعالیت‌گرایی هیپومانیک؛ بی‌عاطفه‌گی با نارسایی تفکر، ضعف روحیه، شکایات جسمانی، بدبینی و فعالیت‌گرایی هیپومانیک؛ مشکلات سلوکی با ضعف روحیه و شکایات جسمانی؛ ناهماهنگی شناختی با نارسایی هیجانی، ضعف روحیه، شکایات جسمانی، هیجان‌ات مثبت پایین، رفتار ضداجتماعی، عقاید گزند و آزار، تجارب عجیب و غریب و فعالیت‌گرایی هیپومانیک؛ مشکلات هویتی با نارسایی هیجانی، ضعف روحیه، شکایات جسمانی، رفتار ضداجتماعی، عقاید گزند و آزار، تجارب عجیب و غریب و فعالیت‌گرایی هیپومانیک؛ دل‌بستگی نایمن با ضعف روحیه، شکایات جسمانی و فعالیت‌گرایی هیپومانیک؛ مشکلات صمیمیت با نارسایی تفکر، شکایات جسمانی، هیجان‌ات مثبت پایین، بدبینی، تجارب عجیب و غریب و فعالیت‌گرایی هیپومانیک؛ پیوند‌گرایی ضعیف با نارسایی تفکر، شکایات جسمانی، هیجان‌ات مثبت پایین، رفتار ضداجتماعی، عقاید گزند و آزار، تجارب عجیب و غریب و فعالیت‌گرایی هیپومانیک؛ خودشیفتگی با نارسایی هیجانی، ضعف روحیه، شکایات جسمانی، رفتار ضداجتماعی، عقاید گزند و آزار، تجارب عجیب و غریب و فعالیت‌گرایی هیپومانیک؛ نافرمانی با ضعف روحیه، شکایات جسمانی، هیجان‌ات مثبت پایین، بدبینی؛ هیجان‌های منفی مختل‌کننده و تجارب عجیب و غریب؛ طردشدگی با نارسایی هیجانی، نارسایی تفکر، نارسایی رفتاری، بدبینی، رفتار ضداجتماعی، عقاید گزند و آزار، تجارب عجیب و غریب و فعالیت‌گرایی هیپومانیک؛ بیان هیجانی محدود با نارسایی تفکر، ضعف روحیه، شکایات جسمانی، هیجان‌ات مثبت پایین، رفتار ضداجتماعی، عقاید گزند و آزار، تجارب عجیب و غریب و فعالیت‌گرایی هیپومانیک؛ خودآسیب‌گری با نارسایی هیجانی، هیجان‌ات مثبت پایین، رفتار ضداجتماعی، عقاید گزند و آزار، تجارب عجیب و غریب و فعالیت‌گرایی هیپومانیک؛ تحریک‌جویی با ضعف روحیه، شکایات جسمانی، هیجان‌ات مثبت پایین، رفتار ضداجتماعی، عقاید گزند و آزار، تجارب عجیب و غریب و فعالیت‌گرایی هیپومانیک؛ سلطه‌جویی با نارسایی هیجانی، نارسایی تفکر، نارسایی رفتاری، هیجان‌ات مثبت پایین، رفتار ضداجتماعی، عقاید گزند و آزار، تجارب عجیب و غریب و فعالیت‌گرایی هیپومانیک؛ بدگمانی با ضعف روحیه، شکایات جسمانی، هیجان‌ات مثبت پایین، رفتار ضداجتماعی، عقاید گزند و آزار، تجارب عجیب و غریب و فعالیت‌گرایی هیپومانیک، ارتباط مثبت معنی‌داری بین دیگر مقیاس‌های ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت و MMPI-2RF در سطح $\alpha=0/05$ و $\alpha=0/01$ وجود دارد. بنابراین، ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت با MMPI-2RF در زنان متقاضی مهریه دارای روایی همزمان است.

بحث و نتیجه‌گیری

در راستای ارزیابی یک آزمون باید مدارک گوناگونی را جمع‌آوری کرد که برخی از این مدارک در حیطه‌های منطقی و برخی دیگر در حیطه‌های تجربی قرار دارند. مدارک منطقی با تأکید بر نیروی نقادانه انسان و تحلیل‌های معنی‌شناسی به وجود می‌آیند؛ در حالیکه مدارک تجربی با استناد به تحلیل‌های آماری و محاسبات کمی‌نگر انجام می‌پذیرند. هر چند که برخی از کارشناسان روان‌سنجی به مدارک تجربی با تأکید بر رویکرد آماری توجه بیشتری را مبذول می‌دارند، ولی هرگز نمی‌توانند اهمیت مدارک منطقی را پیرامون ارزیابی ویژگی‌های آزمون و به خصوص میزان روایی انکار کنند. در راستای شناسایی ویژگی‌های روان‌سنجی یک آزمون و بررسی دقیق روایی ابزار اندازه‌گیری، باید علاوه بر جمع‌آوری مدارک تجربی، به جمع‌آوری مدارک منطقی نیز توجه خاصی را مبذول نمود (کامکاری، ۱۳۸۹).

مطالعه متون روان‌سنجی نشان می‌دهد که روش‌های مختلفی برای محاسبه روایی آزمون وجود دارد. از جمله این روش‌ها روایی محتوایی، روایی منطقی، روایی ملاکی، روایی سازه، روایی همزمان، روایی پیش‌بین، روایی صفت، روایی عاملی، روایی آماری، روایی تجربی، روایی صوری، روایی همگرا یا نوافقی، روایی واگرا یا افتراقی هستند (نجفی، ۱۳۹۲).

در این میان، ویژگی‌های روان‌سنجی که موضوع پژوهش حاضر را تشکیل می‌دهد از اهمیت بسزایی در حیطه‌های شناسایی و تشخیص دارا می‌باشد و می‌تواند در مباحث کلینیکی و بالینی مؤثر واقع شود. در این تحقیق با استفاده از پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت به روایی همزمان، سازه، تجانس درونی و ثبات این ابزار در بین زنان متقاضی مهریه پرداخته شده است. یافته‌های حاصل از آزمون سؤال‌های تحقیق به شرح زیر می‌باشند:

- آیا پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت با تأکید بر روش آلفا کرانباخ در زنان متقاضی مهریه دارای تجانس درونی است؟ به منظور آزمون سؤال فوق از دو روش آلفا کرانباخ و دونیمه کردن آزمون (ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی همبستگی بین دو نیمه آزمون) با اصلاح اسپیرمن- براون استفاده شد و یافته‌های تحقیق نشان داد که تمامی ضرایب بالاتر از $0/80$ بوده که نشان‌دهنده ضریب اعتبار مطلوب پرسشنامه حاضر در 18 مقیاس مورد بررسی می‌باشد.

- آیا پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت با تأکید بر روش دو نیمه کردن آزمون با اصلاح اسپیرمن- براون در زنان متقاضی مهریه دارای تجانس درونی است؟ به منظور آزمون سؤال فوق از روش دو نیمه کردن آزمون با اصلاح اسپیرمن- براون استفاده شد و یافته‌های تحقیق نشان داد که تمامی ضرایب بالاتر از $0/80$ بوده که نشان‌دهنده ضریب اعتبار مطلوب پرسشنامه حاضر در 18 مقیاس مورد بررسی می‌باشد.

- آیا پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت با فرم بازسازی شده پرسشنامه شخصیتی چندوجهی مینه‌سوتا-۲ (MMPI-2RF) در زنان متقاضی مهریه دارای روایی ملاکی از نوع همزمان است؟ به منظور آزمون سؤال فوق از مدل آماری ضریب همبستگی استفاده شد و یافته‌های تحقیق نشان داد که مقیاس‌های مورد بررسی پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت با فرم بازسازی شده پرسشنامه شخصیتی چندوجهی مینه‌سوتا-۲ (MMPI-2RF) در زنان متقاضی مهریه دارای روایی همزمان است.

- آیا پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت با استفاده از روش تحلیل عاملی از نوع سلسله مراتبی در زنان متقاضی مهریه دارای روایی سازه یا عاملی است؟ به منظور آزمون سؤال فوق از مدل آماری تحلیل عامل تأییدی با نرم‌افزار SPSS استفاده و یافته‌ها نشان داد که پرسشنامه سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت دارای ساختار درونی بوده و شامل 18 مقیاس می‌باشد.

در نهایت، یافته‌های این تحقیق با تحقیقات مشکی، شاه قاسمی، دلشاد نوقایی و مسلم (۱۳۸۹) پیرامون «بررسی وضعیت و عوامل مرتبط با طلاق از دیدگاه زوجین مطلقه شهرستان گناباد در سال‌های ۸۸-۱۳۸۷»، سهرابی، حسینی و کثیری‌نسب (۱۳۹۰)، پیرامون «ویژگی‌های شخصیتی در زنان متقاضی طلاق و زنان عادی و مقایسه ویژگی‌های جمعیت شناختی»، بیرامی و جمالی (۱۳۹۲)، پیرامون «مقایسه اختلالات شخصیت خوشه C در زوجین متقاضی طلاق با افراد عادی»، فلسفی (۱۳۹۲) پیرامون «تعیین روایی و اعتبار پرسشنامه DAPP-BQ (سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت- پرسشنامه اصلی) در زنان معتاد زندانی»، نجفی (۱۳۹۲) پیرامون «استانداردسازی پرسشنامه ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت (DAPP-BQ) در زنان معتاد»، بهروز، محمدی، علی‌آبادی، کجباف، حیدری‌زاده و بهروز (۱۳۹۳) پیرامون «مقایسه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های

اسنادی در زوج‌های عادی و متقاضی طلاق»، زینلی (۱۳۹۲) پیرامون «روایی تشخیصی MMPI-2RF در راستای گرایش به مواد»، شکرزاده (۱۳۹۲) پیرامون «بررسی سهم و نقش عوامل موثر بر مصرف شیشه در بین نوجوانان و جوانان شهر تهران»، آرچر (۲۰۰۴) پیرامون «بررسی روایی و اعتبار مقیاس استعداد اعتیاد» هماهنگ و همسو می‌باشد؛ زیرا در تمامی تحقیقات مذکور نیز مطرح شده است که پرسشنامه ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت (DAPP-BQ) دارای روایی و اعتبار مطلوبی می‌باشد و می‌تواند به عنوان ابزاری مناسب برای بررسی ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت در زنان متقاضی مهریه به کار رود.

منابع

- بهروز؛ بهروز، محمدی؛ فرحناز، علی‌آبادی؛ شهرام، کجاف؛ محمدباقر، حیدری‌زاده؛ نسرین، بهروز؛ بهزاد، (۱۳۹۳)، مقایسه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های اسنادی در زوج‌های عادی و متقاضی طلاق، دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، سال پانزدهم، شماره ۱، بهار ۱۳۹۳، (پیاپی ۵۵)، صص: ۶۱-۵۲.
- بیرامی؛ منصور، جمالی؛ ماندانا، (۱۳۹۲)، مقایسه اختلالات شخصیت خوشه C در زوجین متقاضی طلاق با افراد عادی، زن و مطالعات خانواده، سال چهارم، شماره چهاردهم، زمستان ۱۳۹۲.
- پاشاشریفی؛ حسن، (۱۳۸۱)، ارزشیابی شخصیت، چاپ هفتم، دانشگاه پیام نور
- زینلی؛ اختر، (۱۳۹۲)، روایی تشخیصی MMPI-2RF در راستای گرایش به مواد، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، به راهنمایی دکتر مهدیه صالحی و مشاور دکتر کامبیز کامکاری
- سهرابی؛ نادره، حسینی؛ سیده مریم، کثیری‌نسب؛ زهره، (۱۳۹۰)، ویژگی‌های شخصیتی در زنان متقاضی طلاق و زنان عادی و مقایسه ویژگی‌های جمعیت شناختی، دومین همایش ملی روان‌شناسی - روان‌شناسی خانواده.
- شکرزاده؛ شهره، (۱۳۹۲)، بررسی سهم و نقش عوامل موثر بر مصرف شیشه در بین نوجوانان و جوانان شهر تهران، طرح پژوهشی با نظارت ستاد مبارزه با مواد مخدر
- فلسفی؛ محسن، (۱۳۹۲) پیرامون «تعیین روایی و اعتبار پرسشنامه DAPP-BQ (سنجش ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت - پرسشنامه اصلی) در زنان معتاد زندانی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد آمل.
- کامکاری؛ کامبیز، (۱۳۸۹)، استانداردسازی مقیاس گرایش به اعتیاد (با تأکید بر MMPI-2RF) در بین دانش‌آموزان دوره متوسطه و پیش‌دانشگاهی، طرح پژوهشی با نظارت دبیرخانه ستاد مبارزه با مواد مخدر
- مشکئی؛ مهدی، شاه قاسمی؛ زهره، دلشاد نوقایی؛ علی، مسلم؛ علیرضا، (۱۳۸۹)، بررسی وضعیت و عوامل مرتبط با طلاق از دیدگاه زوجین مطلقه شهرستان گناباد در سال‌های ۸۸-۱۳۸۷، فصلنامه افق دانش، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی گناباد، دوره ۱۷، شماره ۱، بهار سال ۱۳۹۰.
- نجفی؛ معصومه، (۱۳۹۲) پیرامون «استانداردسازی پرسشنامه ابعاد آسیب‌شناسی شخصیت (DAPP-BQ) در زنان معتاد، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات ساوه.
- Archer; Robert, (2004), MMPI-A Assessing Adolescent psychopathology, 3Edition published by Routledge.
- Livesley, W. John, and Jackson, Douglas N. (2009) . Dimensional Assessment of Personality Pathology – Basic Questionnaire , Port Huron, MI : Sigma Assessment System .
- Weiss; W. U, Davis; R. D, Rostow; C. R & Kinsman; S, (2003), The MMPI-2 L scale as a tool in police selection, Journal of Poloce and Criminal Psychology, 18, 57-60